

Motion till riksdagen 2019/20:2677

av **Lars Hjälmered m.fl. (M)**

Fler företag och stärkt konkurrenskraft

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska reformera skattesystemet med syfte att stärka Sveriges tillväxtförutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera samt stärka Regelrådet och det regelförenklande arbetet i Regeringskansliet samt vid myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska prioritera arbetet med regelförenklingar för företag samt kontinuerligt redovisa för riksdagen hur arbetet fortlöper och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta företagens kontakt med myndigheter genom att utveckla konceptet ”En dörr in” samt att tidsgränser för handläggningstider bör införas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa kommuners avgiftsuttag för icke genomförd tillsyn och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är angeläget att regeringen återkommer med reformer av regelverket för personaloptioner så att det får avsedd effekt och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell studie- och karriärrådgivning ska inrättas för att underlätta rörlighet och matchning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för investeringsbolag att etablera sig i Sverige genom att införa en investeringsmodell med associationsrättsliga fonder och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka rätten till tjänstledighet för att starta företag från dagens sex månader till minst ett år och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera och vid behov förändra reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet i konkurrenslagen och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hela företrädaransvaret för att göra det mer proportionerligt och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att renodla och effektutvärdera systemen för företagsstöd och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett kvalitetslyft bör genomföras inom gymnasiets yrkesprogram som bl.a. innebär att kopplingen till arbetslivet stärks med hjälp av Ung Företagsamhet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja nyanlända kvinnors företagande och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera EU:s upphovsrättslagstiftning och avskaffa länkskatt och uppladdningsfilter och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över villkoren för åklagare när det gäller att väcka straffrättsligt åtal för patentintrång och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över tider och kostnader i civilrättsliga mål om patent för att hålla nere processkostnader och därmed stärka den enskilda rättighetsinnehavaren och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lärarundantaget i syfte att ge universitet och högskolor en tydligare roll i att stötta forskare och uppfinnare i deras arbete med att starta företag och nyttiggöra forskningen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en nationell handlingsplan för innovationsvänlig upphandling i samråd med nyckelaktörer såsom myndigheter, landsting/regioner, kommuner och företag och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta en aktiv roll för att se till att EU både stöder WTO och driver på för en modernisering av organisationen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för ökad tjänsteexport och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla insatserna för svenska företags möjligheter att medverka i FN-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som förstärker äganderätten i gruvnäringen och ger en rimlig avkastning till markägaren, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över markägarens rättigheter som fordringsägare när det gäller dennes del av mineralersättningen vid en konkurs och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och återkomma med konkreta åtgärder för att förkorta handläggningstiderna och

- förenkla tillståndsprocesserna i gruv- och mineralnäringen och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om en myndighet bör få det samlade statliga ansvaret inom besöksnäring och turism och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för en nationell livsvetenskapsstrategi (life science) verka för en utvecklad forskningssamverkan mellan livsvetenskap och akademi, en snabbare introduktion av innovativa behandlingsmetoder i sjukvården och ett bättre investeringsklimat och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en bred utredning för att stärka äganderätten och tillkännager detta för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på sikt sälja de statliga bolag som inte har särskilda samhällsupdrag eller är strategiskt och säkerhetspolitiskt viktiga av andra skäl och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt ägda bolag som verkar på konkurrensutsatta marknader ska ha ett ägarperspektiv som möjliggör rättvisa villkor gentemot andra aktörer och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten i sin roll som ägare ska verka för att statliga bolag ska vara ett föredöme vad gäller social och miljömässig hållbarhet och tillhandahålla hållbarhetsredovisning enligt GRI (Global Reporting Initiative) och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har på många sätt bra villkor för företagande och har under lång tid haft en konkurrenskraft i internationell toppklass. Våra framgångar bottnar i bra grundläggande villkor såsom väl fungerande institutioner, förhållandevis enkla regelverk och en välutbildad befolkning. Till det ska läggas att Sverige i efterdyningarna av 90-talskrisen beslutade om viktiga reformer kring budgetregelverk och pensioner som gett en ordnad ekonomi. Därtill har Sverige under det senaste decenniet tagit viktiga steg på områden som forskning, skatter och transporter som gjort Sverige till ett bättre land att investera, producera och anställa i.

Sveriges relativa försprång utmanas dock i takt med att fler länder utvecklas allt snabbare. Exempelvis finner man i undersökningar från Världsbanken och World Economic Forum att Sverige tappar mark. Bland annat utpekas ett alltför högt skatte-tryck, skattekrångel, bristande flexibilitet på arbetsmarknaden och brister i utbildnings-systemet som problemområden för svensk konkurrenskraft. Det finns även andra tecken på att utvecklingen går åt fel håll. Till exempel har nyföretagandet i Sverige minskat sedan 2016 och är det lägsta sedan 2010. Vi kan därför inte slå oss till ro, utan behöver fortsätta utveckla villkoren för företagande och tillväxt.

Det måste bli enklare att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. Entreprenörer ska ha förutsättningar att vilja och våga satsa på sina idéer. Arbetet med att genomföra regelförbättringar ska prioriteras, både här hemma och på EU-nivå. För att ta vara på den nya teknikens möjligheter och utveckla Sveriges internationella konkurrens-

kraft behövs en sammanhållen och offensiv digitaliseringspolitik. Tillgången till välfungerande transporter och infrastruktur är en förutsättning för både företagande och tillväxt – det gäller särskilt för ett glest befolkat land med stora avstånd som Sverige.

Skatter ska inte sätta käppar i hjulet för företag som vill växa. Ska vi klara välfärdens utmaningar på längre sikt behöver villkoren för företagens investeringar förbättras och skatterna på arbete minska. Skattesystemet ska belöna ansträngning, minimera särbehandling och kryphål samt uppfattas som legitimt. Fler investeringar ska hamna i Sverige.

Istället för att genomföra nödvändiga strukturreformer har den rödgröna regeringen genomfört kraftiga skattehöjningar på jobb och jobbskapande. Företag har drivits att lämna landet. Regeringens passivitet vad gäller arbetsutbudsfrämjande åtgärder, utbildningspolitiken och bostadspolitiken är oroande i ett läge då företagens behov av kvalificerad arbetskraft kommer att fortsätta att växa både på kort och på lång sikt. Därtill har den rödgröna regeringen äventyrat flygtransporter, varit splittrad i handelspolitiken, och tryckt undan entreprenörer inom välfärden samt tagit steg som äventyrar ordning och reda i de offentliga finanserna.

Ett skattesystem som främjar företagande och entreprenörskap

Ska Sverige kunna fortsätta att vara ett rikt välfärdsland måste tillväxtförutsättningarna stärkas. Att Sverige är bland de utvecklade länder som har lägst tillväxt per capita just nu och att den historiskt låga tillväxten per capita ser ut att bestå under flera år är ett tecken på att tillväxtpolitiken inte är tillräckligt bra. Det kräver en bred palett av åtgärder men skattefrågorna är centrala. Sverige behöver en ny skattereform som stärker tillväxten.

Skattereform som stärker tillväxten

En skattereform bör sätts med målet att bland annat förbättra förutsättningarna för företagande och entreprenörskap. Bolagsskatter och kapitalsskatter måste vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige. Villkoren för att starta, växa och expandera måste vara goda. Fler ska våga lämna trygga och välbetalda jobb för att starta företag. Det svenska ägandet ska värnas och stärkas, eftersom nyare forskning allt tydligare visar att det spelar roll vem som äger företagen och var dessa ägare hör hemma. Vi behöver också mindre av särlösningar och ett enklare skattesystem. Skattereformen bör också underlätta för ökad tillgång till bostäder. Problemen på bostadsmarknaden och bristen på bostäder beror inte i huvudsak på skattesystemet men skatterna utgör en del av lösningen.

Minskat regelkrångel

Ett stort hinder, särskilt för småföretag, är regelkrångel och byråkrati. Tungrodd byråkrati utgör en stor kostnad och försvårar för företag att både starta och växa. Under regeringsåren 2006–2014 sänktes företagens administrativa kostnader med sju miljarder kronor och det genomfördes närmare 500 förenklingar. Under den senaste mandatperioden har utvecklingen gått åt fel håll. Enligt undersökningar av Näringslivets regelnämnd har andelen företagare som anser att det blivit krångligare att följa statliga regler ökat från 15 procent i mars/april 2014 till 29 procent 2018.

Handlingsplan för regelförenkling

För att regelförenklingsarbetet ska gå framåt behöver Sverige en sammanhållen handlingsplan med tydliga mål. Hur detta fortlöper bör regelbundet redovisas av regeringen för riksdagen.

En stor del av de regler som berör företag genomförs och tillämpas av myndigheter. Därför bör regleringsbrev och instruktioner innehålla uttryckliga direktiv och uppdrag till myndigheterna att arbeta med regelförenkling. Myndigheter bör få i uppdrag att i sin verksamhet och vid normgivning beakta åtgärdernas påverkan på svenskt näringslivs konkurrenskraft.

Stärk regelrådets mandat och kvaliteten på konsekvensutredningarna

Regelrådet har i uppdrag att granska förslag till nya regler och tillhörande konsekvensutredningar utifrån reglers effekter för företag. Under 2018 godkändes endast 56 procent av de konsekvensutredningar som Regelrådet granskat. Det är undermåligt. Regelrådets utvärderingar måste tas på allvar.

Regelrådet är sedan 2014 en del av Tillväxtverket. Denna organisatoriska lösning bör utvärderas. Fram till dess måste Regelrådet få tillräckliga, oberoende och egna resurser inom Tillväxtverket för att kunna utveckla och kvalitetssäkra sin granskningsfunktion. Dessutom bör Regelrådets mandat breddas så att rådet i sina yttranden beaktar samtliga konsekvenser av regelgivning för företag, inte enbart företagens administrativa kostnader.

Enligt regelrådets rapport 2018 bör Tillväxtverket utveckla och marknadsföra sina insatser inom stöd och utbildning i konsekvensutredningsarbetet. Vi vill uppdraga åt Tillväxtverket att intensivt utbilda regelgivare i syfte att förbättra de kunskapsmässiga förutsättningarna för att upprätta konsekvensutredningar som håller god kvalitet. Vi vill dessutom att regeringen stärker styrningen av kommittéer och annat utredningsarbete för bättre konsekvensutredningar.

Avskaffa gold plating vid implementering av EU-rätt

Hur EU-regler implementeras får direkta följder på Sveriges konkurrenskraft gentemot våra europeiska grannar. Ofta inför Sverige regler på ett så långtgående sätt som möjligt, s.k. gold plating, vilket kan få som effekt att regelbördan för företag ökar onödigt mycket. Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige bör verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagets konkurrenskraft. En utgångspunkt bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i den nationella lagstiftningen. Avsteg från direktivens miniminivåer motiveras alltid inför implementering av direktiv. Det är av stor vikt att regeringen vidtar lämpliga åtgärder i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

Det bör också införas krav på tydligare redovisning i konsekvensutredningar i samband med genomförande av EU-lagstiftning. Konsekvensutredningarna ska innehålla en beskrivning av det för företagen minst ingripande sättet att genomföra rättsakten. I de fall miniminivån överskrids ska konsekvensutredningen innehålla en motivering till varför, en beskrivning av vilka genomförandeåtgärder som föreslås och en bedömning av vilka effekter detta får för företag. Regelrådet bör även ges i uppgift att granska och ge råd om implementeringen av europeisk lag i Sverige, enligt dansk modell.

”En dörr in” till myndighetssverige

Kontakten med myndigheter bör också underlättas för företagen. Varje år lämnar svenska företag in totalt cirka 90 miljoner blanketter till 70 olika myndigheter. Reformen ”en dörr in”, en plattform där företagare bara lämnar in uppgifter en gång på en plats och dessa uppgifter därefter slussas till aktuell myndighet, behöver utvecklas vidare. Konceptet ”en dörr in” bör också gälla för andra myndighetskontakter, till exempel inom företagsrådgivning och företagsstöd, liksom möjligheten att dela information mellan kommuner, exempelvis angående genomförda utbildningar vid alkoholtillståndsansökningar. Inom ramen för detta reformarbete bör länsstyrelserna få i uppdrag att säkerställa enhetlig rättstillämpning i hela landet genom exempelvis rättsliga styrdokument och fortsatt koncentration av uppgifter.

Dessutom behövs krav på att myndigheter och kommuner sätter en tydlig tidsgräns för handläggningstider av olika ärenden. Företagare måste kunna garanteras en rimlig handläggningstid av myndigheter och bli informerade om hur lång denna är.

Tillsyn som inte utförs

Det är inte ovanligt att kommuner fakturerar företag för tillsynsavgifter men sedan inte genomför själva tillsynen. En genomförd tillsyn kan vara en kvalitetsstämpel på verksamheten om utfallet är gott. Därför upplever många företag det som orimligt om tillsynen inte utförs. Går det inte att i dialog med kommunerna få till en ändring är vi beredda att gå vidare och titta på möjligheten för lagstiftning som inte tillåter att ta ut avgifter för tillsyn som inte utförs.

Bättre kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är en av de viktigaste frågorna för svenska företag och avgörande för svensk konkurrenskraft och tillväxt. Samtidigt är det idag svårare än på mycket länge att hitta rätt kompetens. Enligt Arbetsförmedlingen ligger andelen privata arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft i samband med rekryteringar idag på den högsta nivå som uppmätts sedan 2005. Tillgång till rätt kompetens är också enligt Tillväxtverket det största tillväxthindret för företagen. Mer än vart fjärde företag ser detta som ett stort tillväxthinder och bland större småföretag och medelstora företag är andelen ännu större – närmare hälften.

För att förbättra kompetensförsörjningen behövs en rad olika reformer: kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad behöver förstärkas, bostadsmarknaden behöver fungera bättre så att människor kan flytta till jobben och det måste också bli mer lönsamt att arbeta. Vi behöver också bli bättre på att attrahera talanger från andra länder. Allt fler företag ser sig omkring i världen efter just den specifika spetskompetens som krävs för att företaget ska kunna växa.

Förenkla för arbetskraftsinvandring

För ett litet men teknologiskt avancerat land som Sverige kommer det inte att vara möjligt att all nödvändig kompetens ska utbildas i Sverige. Därför behövs arbetskraftsinvandring. Sverige har regler för arbetskraftsinvandring som är liberala med internationella mått mätt. Men samtidigt finns stor förbättringspotential. Det tar alltför lång tid att få en ansökan om arbetstillstånd behandlad och mindre fel kan leda till att eftertrakt-

ad arbetskraft utvisas ur Sverige. Detta drabbar inte bara den enskilde mycket negativt utan försämrar också Sveriges förutsättningar som tillväxtnation. Moderaterna vill korta handläggningstiderna och sätta stopp för kompetensutvisningarna. Byråkratiska misstag ska inte tvinga den som arbetar och försörjer sig ut ur landet. Dessutom vill vi införa talangvisum för att underlätta för personer med särskild utbildning eller expertis att söka jobb i Sverige.

Även de nya reglerna för uppehållstillstånd och arbetstillstånd för utomeuropeiska studenter, forskare och deras medföljande från 2014 bör utvärderas. Om det behövs bör ytterligare åtgärder övervägas för att fler ska utnyttja möjligheten att stanna och arbeta i Sverige.

Reformerad expertskatt

För att stärka kompetensförsörjningen via arbetskraftsinvandring krävs att Sverige är ett attraktivt land för högtbildade personer att flytta till. Att Sverige har världens högsta marginalskatter på höga inkomster blir då ett problem. Moderaterna vill sänka skatterna på arbete generellt, men för att kunna gå snabbt fram vill vi också se över möjligheten att göra expertskatten mer konkurrenskraftig och mer i linje med andra teknologiskt avancerade länder såsom till exempel Danmark.

Nytt regelverk för personaloptioner

För att stärka svenska företags kompetensförsörjning behövs även ett nytt regelverk för kvalificerade personaloptioner. Snabbväxande företag har sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner, inte ens när den långsiktiga potentialen är stor. Nuvarande regelverk fungerar inte tillfredsställande och behöver ses över. Moderaterna vill också utreda hur reglerna för personaloptioner kan göras mer generösa och omfatta större bolag med beaktande av EU:s statsstödsregler och risken för skatteläckage.

Skattelättnad för företag som köper utbildning till sina anställda

Både företagen och det offentliga måste skapa bra vägar till omställning i arbetslivet – och arbetstagare måste vänja sig vid tanken på att byta yrke och vara villiga att ställa om. För att stimulera omställning och kompetensutveckling genom hela arbetslivet behöver staten också leva upp till sin del av samhällskontraktet genom att underlätta för såväl arbetsgivare som individer att investera i utbildning. Det behövs lösningar som gör det mindre kostnadskrävande för arbetsgivare att investera i sina medarbetare. Moderaterna anser att man bör se över möjligheten att införa skattelättnader för företag som köper utbildning till sina anställda. Ett sådant avdrag skulle innebära att arbetsgivaren kan få tillbaka en del av kostnaden för sina köp av externa kurser, genom att dra av motsvarande belopp från sitt skattekonto.

Nationell studie- och karriärrådgivning för att underlätta rörlighet och matchning

Arbetstagares kunskap om arbetsmarknaden behöver öka. Och rörligheten mellan olika typer av yrken behöver underlättas. I dag finns få möjligheter att få rådgivning om jobb och studier, framför allt för dem som har ett arbete. Studier visar också att även ungas utbildningsval i högre utsträckning behöver fattas utifrån arbetsmarknadens behov. Flera utredningar pekar på en bristande studie- och yrkesvägledning – såväl för den som

ska välja till gymnasium som för den som ska välja till högskola. Så även för denna grupp behöver kunskapen kring arbetsmarknadens behov bli större.

Bättre tillgång till kapital

Tillgången på kapital är ofta avgörande för om ett företag ska kunna starta och växa. Genom att offentligt riskkapital i högre grad riktas om mot tidiga faser kan trösklarna för att starta företag minska. Moderaterna har därför drivit på för så kallade fond-i-fond-lösningar för det offentliga riskkapitalet och ser positivt på att regeringen genomfört förändringar i enlighet med detta. Mer behöver dock till för att stärka de privata möjligheterna att locka till sig kapital och kompetens. En sådan sak är införande av generösare regler för att erbjuda delägarskap, exempelvis i form av personaloptioner.

Underlätta för investeringsbolag att etablera sig i Sverige

Sverige har länge varit framgångsrikt när det gäller att attrahera riskkapital från resten av världen och vi har en av de största riskkapitalsektorerna i världen, framförallt när det gäller it och life science. 70 procent av kapitalet till svenska riskkapitalfonder är utländskt, vilket gör att fonderna ger svenska företag tillgång till kapital på ett sätt som annars inte hade varit möjligt. Det möjliggör för dem att växa och anställa. Det finns dock fortfarande mycket att göra och Sverige skulle i högre grad kunna utnyttja de konkurrensfördelar vi har. Bland annat är investeringarna i Sverige i genomsnitt mindre än i andra länder, vilket försvårar för företag att växa när de nått en viss storlek.

I dag förläggs vissa svenska fonder i andra länder. Det görs bland annat av legala skäl för att kunna få investeringar från vissa utländska investerare. För att möjliggöra att fler investeringsfonder förläggs i Sverige vill Moderaterna införa en modell med associationsrättsliga fonder i Sverige. Dessa investeringsbolag ska ha ett rörligt aktiekapital i enlighet med förslaget i SOU 2016:45 En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad. En välkänd och internationellt etablerad legal struktur skulle öka utländska investerares benägenhet att investera i svenska fonder och därmed öka det investerade kapitalet i Sverige.

Gör Arlanda till Nordens ledande flygplats

En viktig faktor för lokalisering av huvudkontor, för kapitalflöden och för möjligheten att attrahera kompetens är internationell tillgänglighet. I en tid när globala förädlingskedjor blir allt viktigare för tillväxten blir också möjligheten att delta i dessa förädlingskedjor allt viktigare för ett lands konkurrenskraft. Då blir det centralt att ha tillgång till internationella flygförbindelser. Ett sätt att stärka Sveriges konkurrenskraft och vår möjlighet att attrahera investeringar är alltså att stärka Arlanda och möjliggöra fler och tätare direktförbindelser till ekonomiska center i världen. För södra Sverige är Kastrup i många fall viktigare än Arlanda, men för övriga Sverige utgör Arlanda den viktigaste hubben för att nå kunder, investerare och leverantörer i andra delar av världen. Moderaterna vill därför att Arlanda ska bli Nordens ledande flygplats och kraftigt öka mängden passagerare som flyger till och från Stockholm. Det ska ske genom ökad kapacitet, uppbyggda terminaler och förbättrad kollektivtrafik till och från flygplatsen. Dessutom behöver flygskatten avskaffas.

Lättnader för småföretag

Det svenska företagandet består nästan uteslutande av små och medelstora företag. Företag med upp till 250 anställda utgör hela 99,9 procent av företagsstocken och företag upp till 50 anställda står för 99,4 procent av det svenska näringslivet. Fyra av fem nya jobb skapas också i småföretag. Att förbättra villkoren för entreprenörer och småföretag är viktigt både för att fler företag ska kunna växa och för att jobben ska bli fler.

Sänk kraven på aktiekapital

Trösklarna för att starta företag måste sänkas. Dagens krav på aktiekapital kan verka hämmande. Riksdagen har gett regeringen i uppdrag att komma med ett lagförslag som bland annat innebär att kravet på aktiekapitalet halveras från dagens 50 000 kronor till 25 000 kronor, för att därigenom göra det lättare att starta nya företag.

Reformera rekonstruktionslagstiftningen

Lagstiftningen kring företagsrekonstruktion är viktig för att fler företag ska få en möjlighet till en andra chans. Ett företag som långsiktigt bedöms ha överlevnadsförmåga men som tillfälligt har hamnat i betalningssvårigheter ska kunna rekonstrueras i stället för att försättas i konkurs. Företagsrekonstruktion är ett sätt att minska risken för misslyckande, men möjligheten används idag i mycket liten utsträckning. Ungefär 200 rekonstruktioner sker per år jämfört med ca 5 000–7 000 konkurser. För att fler krisande företag ska använda sig av företagsrekonstruktion och att antalet lyckade rekonstruktioner ska öka behöver borgenärerna ha förtroende för institutet. Genom reformer i enlighet med förslagen i Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet (SOU 2016:72) som tar hänsyn till borgenärernas intressen och som borgenärerna känner sig trygga med, bör även företagets möjlighet till krediter och tillväxt förbättras. Andra orsaker till att fler livskraftiga företag i kris inte genomgår en företagsrekonstruktion är att förfarandet riskerar att bli kostsamt och tidsödande för både gäldenärer och borgenärer.

Gör det enklare att delta i offentlig upphandling

Varje år upphandlar kommuner, landsting och staten varor och tjänster för cirka 700 miljarder kronor. En utmaning är att många mindre företag idag upplever att det är komplicerat och ibland för komplicerat att delta i offentlig upphandling och därför avstår. Enligt en rapport från Företagarna deltar endast 27 procent av de små företagen i offentlig upphandling. För varje tillkommande krav i upphandlingsvillkor som ställs vid offentlig upphandling kan man anta att svårigheten ökar för små företag. Små företag saknar i högre utsträckning kollektivavtal än större företag, vilket medför att just krav på kollektivavtal kraftigt kan försvåra för små företag att delta i offentliga upphandlingar. Det är därför viktigt att kraven i upphandlingslagar och upphandlingar inte exkluderar mindre företag.

Minskad risk att driva företag

Nivån på risken som det innebär för en individ att driva företag är en viktig del i de drivkrafter eller hinder som finns för att starta ett företag. Denna risk kan handla om

tillgång till sociala skyddsnät eller om regler för rekonstruktion. Risken måste vara på en sådan nivå att människor vågar ta steget från en trygg anställning till företagande.

Förlängd rätt till tjänstledighet för att starta företag

För att fler ska våga ta steget och starta företag behöver tryggheten bli större, särskilt i första skedet. Ett sätt att göra detta är att förlänga rätten till tjänstledighet för att bedriva näringsverksamhet från 6 till minst 12 månader. Då skulle fler få chans att prova att satsa på en idé utan att direkt bli av med sitt anställningsskydd.

Trygghet för företagare

Det kan ta flera år att bygga upp lönsamheten i ett nystartat företag. Ett förlängt uppbyggnadsskede för nya företagare att få sin a-kassa och sjukpenning beräknad på tidigare förvärvsinkomster kan motivera företagare att våga ta steget från anställning till att driva företag. Vi menar att det därför finns skäl att se över trygghetssystemen för företagare.

Krafttag mot osund konkurrens och annan brottslighet

Lag och ordning är en kärnuppgift som staten inte får svika. Det handlar om att medborgarna ska känna sig trygga, oavsett var man bor. Tryggheten ska vara lika för alla som bor i Sverige. Tyvärr har hot, våld och rån blivit en del av företagarnas vardag på vissa håll i Sverige. Framförallt är det i utanförskapsområden som problemen med brottslighet är så stora att många företag överväger att flytta eller lägga ned sin verksamhet.

När företagare i vissa områden inte vill eller vågar fortsätta driva sin verksamhet av rädsla för rån, våld och hot är det helt oacceptabelt. Moderaterna har en rad förslag på hur tryggheten för företagare kan öka. Det handlar bland annat om att öka antalet anställda inom polisen, skärpta straff och krafttag mot gängbrottsligheten. Även vardagsbrottsligheten är ett stort problem för många näringsidkare. Därför vill vi bland annat införa en möjlighet att utfärda tillträdesförbud till butiker. Genom att begränsa möjligheterna att få tillträde till butikslokalerna för personer som gång efter gång stjälar eller uppför sig illa skapas en tryggare miljö för både butiksanställda och kunder.

Företag ska inte heller kunna konkurreras ut av andra som bryter mot lagar och regler. Även om de allra flesta företagare är skötsamma förekommer att företag tänjer på regelverket för att skaffa sig orättvisa fördelar gentemot sina konkurrenter. Detta upplever många företagare som ett stort problem. För att komma åt fuskande företag behövs bland annat bättre samverkan mellan myndigheter. Vi ser därför positivt på den samverkan mot osund konkurrens som inletts mellan en rad myndigheter.

Den osunda konkurrensen kan också komma från offentlig sektor. För att förhindra osund konkurrens från offentlig sektor gentemot näringslivet infördes 2010 särskilda regler om offentlig säljverksamhet i konkurrenslagen (2008:579). Det är nu hög tid att dessa regler utvärderas och att det vid behov genomförs förändringar för att säkerställa att osund konkurrens inte råder. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Ett reformerat företrädaransvar

Som regel blir företrädare för ett aktiebolag inte personligen ansvariga för skulder i bolaget. Företrädaransvaret innebär dock att styrelseledamöter kan bli betalningsan-

svariga för företagets skatter. Varje företrädare måste därför i praktiken ha kunskap om varje förfallodag för skatter och avgifter och företagets möjlighet att betala dessa. Om företaget inte kan betala skatter på förfallodagen måste avvecklingsåtgärder vidtas samma dag, annars kan företrädaransvaret träda in. Detta är ett stort hinder vid försök att rädda företaget vid likviditetsbrist.

Företrädaransvaret kan försvåra rekrytering av erfarna styrelseledamöter, särskilt i innovations- eller entreprenörsbolag. Hindret är dessutom svårt att möta genom försäkring då försäkringar inte täcker grov oaktsamhet. För att underlätta för företags utveckling och tillväxt genom att kunna tillgodogöra sig goda råd genom en extern styrelseledamot behövs en förändring av företrädaransvaret, där nuvarande regler avskaffas samtidigt som skatteintäkterna värnas och osund konkurrens stävjas.

Riksdagen gav regeringen i april 2015 i uppdrag att se över reglerna om företrädaransvar, om tillämpningen av bestämmelserna har blivit för hård och om bestämmelserna bör ändras för att öka rättssäkerheten och förutsägbarheten, förbättra villkoren för att starta, driva och utveckla företag och minska riskerna för att livskraftiga företag avvecklas i onödan.

Regeringen gav den 7 september 2017 Statskontoret i uppdrag att se över vissa delar av skatteförfarandelagen (2011:1244) avseende skatterättsligt företrädaransvar. Uppdraget avsåg dock inte hela företrädaransvaret. Bland annat saknade direktiven till utredningen den viktiga aspekten om rekvisiten, d.v.s. den grova oaktsamheten. Det är anmärkningsvärt. Regeringen bör därför se till att hela företrädaransvaret ses över, inte bara begränsade delar.

Reformera systemet för företagsstöd

Det har under flera års tid påvisats brister i systemet för företagsstöd. Samordningen är svag, stöden är uppdelade på många myndigheter som ofta arbetar mot samma målgrupper och målet med stöden är ofta oklara. För att stöden ska vara motiverade krävs också att det går att bedöma effekterna av dem bättre än i dag.

Renodla och effektutvärdera företagsstöden

De olika företagsstöden bör renodlas, förtydligas och utvärderas. Stöden ska utvärderas utifrån samhällsnytta, och stöd som inte bidrar till samhällsnytta ska avvecklas. Stödgivande myndigheter bör formulera mål för sina program som är tydligt definierade, avgränsade och uppföljningsbara. De bör vidare planera utvärderingar av program redan i samband med planerna för programmen. Eftersom resurserna ska användas effektivt bör stödets effekt även prövas mot den beräknade effekten av andra åtgärder med motsvarande syfte såsom sänkta ägarskatter och sänkt bolagsskatt.

På nationell nivå bör Almis, Tillväxtverkets och Jordbruksverkets företagsstöd effektutvärderas och följas upp för att tillgodose att samhället får bästa möjliga utväxling för skattepengarna. Även andra företagsstöd, exempelvis lånegarantier samt stöd till forskning och utveckling, bör granskas och effektutvärderas i större utsträckning.

På EU-nivå bör Sverige verka för att regelverk om företagsstöd blir så tydligt som möjligt kopplade till att vara en start på verksamheter som ska bära sig själva. Det är också viktigt att de programunderlag som ska användas nationellt blir så användarvänliga som möjligt och bygger på mål och mätbarhet.

Låt näringslivsfrämjande åtgärder utföras av privata aktörer

Moderaterna vill gärna i högre grad bygga utförandet av de näringslivsfrämjande åtgärderna på privata kvalitetssäkrade aktörer utanför myndighetskretsen. Dessa aktörer skulle exempelvis kunna utses genom att kvalitetskrav ställs och projekt och insatser sker i konkurrens mellan varandra. Myndigheternas, statens, uppgift skulle på detta sätt i huvudsak begränsas till att utifrån de politiska målen sätta allmänna ramar och fatta inriktningsbeslut för insatser och för kvaliteten på genomförare samt att följa upp resultaten, kontrollera att medlen använts på avsett vis och medverka till att förbättringar tillvaratas.

Fler vägar till företagande

Sverige behöver fler företag som kan bidra till vårt välbefinnande och skapa nya arbetstillfällen. Att starta företag kan också vara en väg in på arbetsmarknaden för många. En mångfald av företag och företagare i olika branscher bidrar till förnyelse och ger förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Ungt företagande

En undersökning från Tillväxverket visar att 68 procent av unga i åldrarna 18–30 år kan tänka sig att starta ett eget företag, däremot är det bara 4 procent som gör det i slutändan. Vidare har undersökningar av Ung Företagsamhet (UF) visat att bortåt var fjärde elev som går igenom UF senare i livet startar företag. Man vet också att de som genomför UF också i högre grad är chefer, får högre lön och har kortare arbetslöshetsperioder än de som inte går UF. Det är därför rimligt att anta att fler företag skulle startas över tid om fler elever erbjuds och väljer att gå UF. Det finns därutöver stora skillnader i hur stor andel elever som går UF på olika gymnasieprogram. Nio av tio elever på handels- och administrationsprogrammet läser UF, medan under en av tio elever på byggprogrammet gör det. Rimligen finns möjligheter att erbjuda fler elever en chans att läsa UF, inte minst då många elever på yrkesprogram ofta senare i livet startar eget företag och genom UF torde stå bättre rustade för livet som egen företagare. Moderaterna anser att det bör göras ett kvalitetslyft av UF-verksamheten.

Förenkla för delningsekonomin

Delningsekonomin växer snabbt. Tack vare delandet kan resurserna utnyttjas mer effektivt och komma fler till del. Moderaterna vill att Sverige blir världens bästa land för delningsekonomin. Att människor delar varor och tjänster med varandra har förekommit i alla tider. De senaste årens omfattande digitalisering har dock skalat upp detta till nya nivåer. Plattformar matchar människors efterfrågan på delade varor och tjänster mot utbudet på bara några sekunder.

Den snabbt växande delningsekonomin förändrar och utmanar våra traditionella föreställningar om ekonomins funktionssätt, förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare och hur framtidens skattesystem ska utformas. Delningsekonomin har samtidigt potential att bli nästa stora frihetsreform när människors möjligheter till egenförsörjning och konsumentval ökar. Sverige bör välkomna delningsekonomin och svensk lagstiftning behöver anpassas efter dess framväxt.

Vi utvecklar våra resonemang kombinerat med konkreta förslag i en särskild kommittémotion om delningsekonomi.

Sverige ska vara ett digitalt föregångsland

Digitaliseringen och en ökad användning av artificiell intelligens (AI) innebär en kraftig transformation av samhället och en övergång från det industriella till det digitala samhället. Utvecklingen kommer att förändra vårt samhälle i grunden och ställa nya krav på individer, företag, det offentliga och samhället i stort. Det innebär en framväxt av helt nya tjänster och innovationer som skapar jobb och tillväxt, och rätt mött kan digitaliseringen leda till både stärkt konkurrenskraft och en bättre välfärd.

Men digitaliseringen är inte ett självspelande piano och det krävs att politiken ger rätt förutsättningar för nya jobb att växa fram och samhället att ställa om. Samtidigt får vi inte vara aningslösa eller naiva vad gäller de nya typer av hot som följer med tekniken. Moderaternas mål är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter och främja användningen av artificiell intelligens.

Kvinnors företagande

Allt fler kvinnor väljer i dag att starta och driva företag vilket innebär att fler affärsidéer tillvaratas och att Sveriges möjligheter till ökad sysselsättning och ekonomisk utveckling stärks. Vart tredje svenskt företag drivs av en kvinna och var tredje nyföretagare är också kvinna. Att kvinnors företagande har ökat över tid kan delvis förklaras av att andelen företag inom tillverkning minskar i förhållande till tjänste- och serviceföretag samt företag inom vård och omsorg, där kvinnor i högre grad är verksamma.

Att nya företag växt fram i välfärdssektorn har gynnat kvinnors karriärvägar och utvecklingsmöjligheter, men också kvinnors företagande. Sverige måste våga ta tillvara på de möjligheter som ligger i innovativa lösningar för välfärdsuppgifter, i nya produkter, metoder, tjänster och utföranden. Det skapar jobb, tillväxt och bra lösningar för människorna och det gemensamma i vårt samhälle. Att ta tillvara på idéer och kunskaper som omsätts i praktiken inom den sektor som domineras av kvinnor ger utveckling och möjlighet till att sälja kunskap.

Företagande som väg in i Sverige för nyanlända

Företagande är en väg in på arbetsmarknaden för många utrikes födda. Andelen företagare bland utrikes födda, och framför allt utrikes födda från utomeuropeiska länder, är högre än bland inrikes födda. Vart femte nystartat företag i dag startas av en person född utanför Sverige, och företag ägda av personer med utländsk bakgrund sysselsätter 300 000 människor i Sverige i dag. Samtidigt ser vi en stor grupp med nyanlända som kommit till Sverige under de senaste åren och som behöver etablera sig i Sverige.

Att skapa fler och enklare vägar in till egenföretagande för utrikes födda och nyanlända är därför prioriterat. Vi vill se över hur nyanlända i ett tidigt skede kan ges introduktion och vägledning i hur man startar och driver företag. Erfarenhet visar att invandrar-drivna mindre företag är mer benägna att anställa icke svenskfödda personer i högre grad än motsvarande drivna av svenskfödda. Ett uppenbart problem är att det idag inte görs någon systematisk resurskartläggning av nyanländas erfarenhet av företagsamhet. Sverige har inte råd att låta sådan entreprenörskompetens rinna ut i sanden. Vi ser gärna att detta sker i nära samarbete med civilsamhället – IFS och Nyföretagarcentrum är två exempel på aktörer som skulle kunna involveras i detta viktiga arbete.

Utrikes födda kvinnor har särskilt svårt att etablera sig på svensk arbetsmarknad. Här kan företagande vara en väg in. Det finns i dag projekt som lyckats med att bryta utanförskap för kvinnor som stått långt ifrån arbetsmarknaden. Vi behöver bättre ta vara

på dessa erfarenheter och där det är möjligt växla upp dem till nationella strategier för att kunna bryta utanförskapet. I detta arbete spelar relevanta myndigheter såsom Arbetsförmedlingen och Migrationsverket en avgörande roll för att öppna fler vägar till entreprenörskap.

I den förstudie från 2011 som Tillväxtverket finansierade kring mikrofinans och företagande visade det sig att förutom stöd med finansiellt kapital så är det även nödvändigt att kvinnor bistås med kunskap om entreprenörskap och företagande samt att de stöttas i att delta i nätverk, mentorskap och affärsrelationer. Mot bakgrund av detta bör våra myndigheter arbeta aktivare med entreprenörskapsspår, inte minst med ett särskilt fokus på nyanlända kvinnor.

Immateriellrätt

Möjligheten till starka patent är en viktig byggsten för företagsamheten och entreprenörskap. Att få ett skydd för en innovation eller för resultatet av ett utvecklingsarbete är en avgörande möjlighet för att företag ska kunna ta produkten och tjänsten vidare och kommersialisera den. Betydelsen av att den som konstruerat eller utvecklat något också kan få ett starkt skydd för sin produkt ska inte underskattas.

De kreativa näringarna växer allt snabbare i Sverige. Det handlar exempelvis om dataspel, design, film, fotografi, konst, bokförlag, medier, musik och reklam. Dessa kreativa näringar utgör framtidssektorer som spås växa ytterligare de kommande åren. Piratkopiering och olovlig spridning av upphovsrättsskyddade verk påverkar upphovsmän och de kreativa näringarna negativt och innebär stora förluster för uphovsmännen.

För att behålla företagande och investeringar behöver Sverige som en del av ett bra företagsklimat erbjuda ett starkt skydd för immateriella rättigheter. Moderaterna värnar en stark uphovsrätt präglad av rättssäkerhet och förutsägbarhet. Den som gör fel ska straffas och den som inte gör det ska tryggt kunna konsumera varor och information. Den som kopierar eller tillgängliggör uphovsrättsskyddat material för egen vinning ska kunna hållas straffrättsligt och civilrättsligt ansvarig.

Samtidigt måste regleringen stå i proportion till de samlade effekter som den får på samhället. Det måste finnas en balans mellan den intellektuella äganderätten och ett fritt och dynamiskt internet som uppmuntrar till skapandelust, originalitet och innovationer. Det är alltså legitima intressen som måste vägas mot varandra. Här har regleringen på Europainivå gått för långt. När EU-kommissionen presenterade sitt förslag till copyright-direktiv blev det snabbt uppenbart att balansen saknades och att förslaget skulle skapa problem för ett dynamiskt fungerande internet. Av den anledningen har Moderaterna varit emot förslaget så som det utformades från första början, både i riksdagens EU-nämnd och i Europaparlamentet.

Modernisera EU:s lagstiftning för digital uphovsrätt

EU behöver en modern lagstiftning för digital uphovsrätt. Regeringen försvarar sig med att det nya regelverket är bättre än inget alls. Moderaterna håller inte med. Besluten som politikerna fattar i EU ska tillföra ett tydligt mervärde för medlemsländerna och medborgarna. Regelverket för digital uphovsrätt gör mer skada än nytta. Därför anser Moderaterna att lagstiftningen bör revideras i syfte att skapa en bättre balans.

Artikel 15, tidigare artikel 11, ger tidningar ensamrätt till sina digitala publikationer och de kan därmed kräva betalt för textutdrag, bilder och rubriker – s.k. ”länkskatt”. I

medlemsländer som Tyskland och Spanien, vilka har liknande lagstiftning, har detta fått motsatt effekt. Regelverket har minskat trafiken till nyhets sajter samt skapar en osäkerhet för mindre aktörer och privata användare som inte har kunskap eller tillräckliga resurser för att förhålla sig till reglerna. Artikel 15 bör ändras. I stället för att ge publicisten ensamrätt till sina digitala publikationer bör denne som regel få företräda upphovsmannen i fråga om rättigheten. Dessutom bör artikel 15 ändras i syfte att tydliggöra reglerna för datamining och annan textanalys, så att analys av data på internet inte enbart begränsas till strikt akademiska sammanhang, utan också tillåts i skolutbildningen.

Artikel 17, tidigare artikel 13, kräver att digitala plattformar filtrerar allt material som laddas upp för att säkerställa att materialet inte skyddas av upphovsrätten – s.k. ”uppladdningsfiler”. Vid brott mot regelverket väntar höga skadestånd. Återigen är det mindre aktörer som riskerar att drabbas. Stora digitala plattformar som Youtube lägger redan omfattande resurser på filter. Men för mindre aktörer blir det svårare och ett hinder för dem att utveckla sina verksamheter. Artikel 17 bör ändras, så att medlemsstaterna säkerställer i lag att digitala plattformar vidtar proportionerliga och lämpliga åtgärder för att dessa ska ingå kontrakt med rättsinnehavarna. Nuvarande skadeståndsskyldighet bör tas bort, vilket till och med EU-kommissionen föreslog när den lade fram direktivet. En bestämmelse bör införas direkt, så att alla åtgärder som kan vidtas av internetplattformar inte mer än nödvändigt inskränker den fria kommunikationen på plattformen

Sverige borde i avvaktan på en reform vidta två åtgärder. För det första borde EU-domstolen tillfrågas om direktivet är förenligt med EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och därmed fördragen. Det har särskilt påpekats att direktivet kan strida mot stadgans artikel 11 om yttrandefrihet, eftersom kravet på skadeståndsskyldighet för plattformar kan leda till förhandscensur och att denna inte kan sägas vara förenlig med fördragets proportionalitetsprincip. För det andra måste direktivet genomföras i Sverige på ett sådant sätt att det gör så liten skada som möjligt.

Se över processrätten i patenträttsliga mål

Det bör utredas i vilken omfattning svenska patent blir föremål för intrång i andra länder. Vidare bör villkoren ses över för att åklagare ska kunna väcka straffrättsligt åtal för patentintrång. Även tider och kostnader i civilrättsliga mål om patent behöver ses över, där exempelvis den tyska modellen kan övervägas, för att hålla nere processkostnader och därmed stärka den enskilda rättighetsinnehavaren i förhållande till kapitalstarka företag som begår patentintrång. Utöver de patenträttsliga åtgärderna bör ett nionde innovationskontor riktat mot aktörer utanför akademien övervägas.

Modernisera piratkopieringsersättningen

Privatkopieringsersättningen tillkom i sin nuvarande konstruktion när det fanns en kausalitet mellan lagringsmedierna och laglig privatkopiering. I takt med att molntjänster och andra delningsmetoder växer har denna kausalitet brutits. Därmed uppstår också ett behov av en reformerad kopieringsavgift som ersätter rättighetsinnehavarna för faktisk privatkopiering istället för dagens privatiserade beskattning av konsumenters lagringsmedia. Moderaterna vill därför att regeringen utreder hur piratkopieringsersättningen kan moderniseras och uppdateras för att gå mer i takt med den tekniska utvecklingen.

Innovation

Sverige rankas som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga ekonomier av bland annat World Economic Forum, Världsbanken och EU-kommissionen. Ett innovativt klimat och en global konkurrenskraft i världsklass är avgörande för ett litet handelsberoende land som Sverige. Entreprenörskap, innovation och jobbskapande går hand i hand. Det är morgondagens Ikea, Volvo eller Spotify som skapar morgondagens jobb. Fyra av de mest grundläggande förutsättningarna för att goda idéer ska kunna utvecklas till fungerande innovationer är tekniskt kunnande, marknadskännedom, autonomi och tillgång till kapital. Statens roll är därför att på dessa fyra punkter undanröja hinder, agera där marknadsmisslyckanden råder samt att smörja redan fungerande system.

När det kommer till kommersialisering av idéer är Sverige svagare än jämförbara länder. Det svenska innovationssystemet behöver bli mer flexibelt och det behövs en ny samarbetsmodell som snabbare kan omvandla forskningsresultat till innovationer som ger morgondagens tillväxtföretag. Det kan uppnås med ökat fokus på att pengarna i högre grad följer idén istället för aktörerna genom innovationssystemet.

Förbättra förutsättningarna för kommersialisering av innovationer

Ett modernt innovationssystem som klarar att kommersialisera forskning är av yttersta vikt för att säkra Sveriges position i den globala konkurrensen. Därför behövs en starkare koordinering av finansieringen så att idéer kan färdas snabbare och mer flexibelt i innovationssystemet. Det kan ske med hjälp av att i högre grad nyttja tillgängliga kapaciteter till innovationsutveckling i form av plattformar från inkubatorer till institut och lärosätenas innovationskontor. Det kan också ske genom att se över det så kallade lärarundantaget som ger forskare incitament att nyttiggöra sin forskning genom företagande och licensiering. Denna möjlighet används inte i tillräckligt stor utsträckning idag. Det s.k. lärarundantaget bör därför ses över i syfte att ge universiteten och högskolorna en tydligare roll i att stötta forskare och uppfinnare i deras arbete med att starta företag och nyttiggöra forskningen. Vidare bör innovationskontorens uppgift att medverka till kommersialisering av forskningen vid lärosätena förtydligas i regleringsbrev.

Nationell handlingsplan för innovationsvänlig upphandling

Ur ett innovationsperspektiv är det viktigt hur underlagen för offentliga upphandlingar ser ut. I underlagen kan upphandlaren beskriva den produkt man vill köpa, men det är också möjligt att istället beskriva den funktion produkten ska uppfylla eller vilket problem den ska lösa, så kallad funktionsupphandling. Öppna underlag som fokuserar på funktion skapar nya möjligheter att få nya kreativa lösningar och produkter.

Vi menar att innovationsperspektivet behöver stärkas inom offentlig upphandling. Vi behöver utveckla en nationell handlingsplan för innovationsvänlig upphandling i samråd med nyckelaktörer såsom myndigheter, regioner, kommuner och företag och tillkännager detta för regeringen. Det skulle både främja utveckling och införande av nya lösningar, innovationer, vilket i sin tur skapar tillväxt och arbetstillfällen i Sverige. Innovationstävlingar är ett intressant verktyg som i många fall kan komplettera innovationsupphandlingar. I en innovationstävling belönas de som först eller effektivast kan lösa en definierad utmaning.

Handel utvecklar världen

Sverige är ett starkt handelsberoende land. Export är beroende av import och därför är ökad frihandel i världen prioriterad då den utvecklar kompetens över gränserna. Att en vara exporteras från Sverige betyder de facto inte att den är enbart svensk. Så mycket som 40 procent av exporten från tillverkningsindustrin har i själva verket producerats i andra länder. Därför blir det alltför begränsat att enbart tala om en exportstrategi – Sverige behöver en handelsstrategi som beaktar såväl import som export och delar av en utvecklad handel.

Försvara den fria och regelstyrda handeln och reformera WTO

Sedan 2008 ökar protektionismen i världen. Kampen mot protektionism och för ökad frihandel är och måste vara Sveriges viktigaste mission i handelspolitiken.

I en tid då USA:s handelspolitik går i en protektionistisk riktning och andra inflytelserika länder – i synnerhet Kina – inte anammar frihandelns principer är det EU som tar ledarrollen för en fri och regelstyrd handel. Att EU fortsätter stödja stabila internationella relationer och ett starkt multilateralt handelssystem under Världshandelsorganisationen (WTO) är särskilt viktigt när många andra ifrågasätter detta system. WTO har länge spelat en nyckelroll för att skapa och hålla efter ett regelbaserat och förutsägbart handelssystem. Men idag kärvar WTO-systemet och det blir alltmer tydligt att WTO måste moderniseras. Sverige bör ta en aktiv roll för att se till att EU både stödjer WTO och driver på för en modernisering av organisationen.

Stärk EU:s arbete med frihandelsavtal

EU:s förmåga att förhandla frihandelsavtal behöver ses över och förbättras. För att den gemensamma handelspolitiken ska bli effektiv måste ratificeringen av handelsavtalen ske samlat och gemensamt i en fungerande beslutsprocess. Det är inte rimligt att regionparlament ska kunna ha vetorätt när EU sluter avtal med andra nationer eller nationsförbund. Som frihandelsvänlig nation bör Sverige där vara i främsta ledet med tidig ratificering. Det har dessvärre inte varit fallet vid ett antal fall där Kanada och Sydkorea utgör främsta exempel.

Den tilltagande benägenheten från Sveriges sida att vilja baka in för mycket av detaljerad policy i handelsavtalen riskerar snarare att försvåra och försena möjligheterna att dessa ska kunna genomföras på bästa sätt. Sammantaget innebär det i praktiken sämre möjligheter att kunna påverka innehållen i dess väsentligaste delar.

EU:s frihandelsavtal med Sydkorea och Kanada är två exempel där Sverige bidragit till att öka handeln med vår omvärld samtidigt som banden till specifika länder stärktes. Sverige bör även fortsatt fokusera på specifika länder i enlighet med den så kallade länderlistan som upprättats. Här kan Sverige ligga i framkant för nya marknader som håller på att öppnas upp och bidra med kunskap och expertis i syfte att bygga upp landet samtidigt som vi kan exportera frihetliga demokratiska värderingar.

Vi menar att Sverige ska vara en drivande kraft för att förhandlingarna med USA om frihandelsavtalet TTIP ska kunna återupptas så snart som möjligt, vilket är viktigt för företag, jobb och tillväxt i Sverige. Sverige är den största utländska investeraren i USA per capita, och således har vårt land ett offensivt intresse i TTIP-förhandlingarna om att också säkerställa ett effektivt system med rationell hantering av investeringstivster.

Främja tjänsteexporten

Tjänstehandeln står för omkring en fjärdedel av Sveriges totala handel. Dagens, och inte minst morgondagens, värden genereras till allt större del av tjänster kopplade till ursprungsprodukten samtidigt som tjänsternas andel av vinstmarginalerna blir en mer betydelsefull konkurrensfördel för många svenska teknikdrivna företag. Det blir allt viktigare att tillvarata tjänstesektorns möjligheter, men tyvärr har den rödgröna regeringen förbigått att se tjänster som en avgörande konkurrensfördel i exportstrategin.

För det första behöver den inre tjänstemarknaden utvecklas inom EU. Tjänstedirektivet bör breddas och omfatta ökad rörlighet inom flera sektorer såsom digitala tjänster och varor.

För det andra bör tjänsteexport inom välfärdssektorn underlättas. Svenska aktörer inom välfärdstjänster håller internationellt sett hög klass och är på många sätt banbrytande. Flera av dessa kan med sin kunskap bidra till förhöjd kvalitet inom vård, skola och omsorg världen över. Ett övergripande problem är möjligheterna att använda hemmamarknaden som referens vid upphandlingar utomlands. Även välfärdstjänster måste ses som lika självklara exportmöjligheter som industriprodukter. Här finns en stor potential för svensk välfärd att bidra till övriga världen.

Beredskap för brexit

Betydelsen av de fyra fria rörligheterna mellan Sverige och Storbritannien får inte underskattas. Då framför allt tjänstehandeln mellan Sverige och Storbritannien är ytterst betydelsefull för båda nationerna är möjligheterna för människor att flytta sig över gränserna helt avgörande. Brexit riskerar även att slå hårt mot läkemedelstillverkning där delkomponenter tillverkas i olika länder, vilket innebär att varor kan behöva förtullas i flera omgångar. Regeringen måste säkerställa högsta möjliga beredskap för detta hos svenska företag och myndigheter.

Se över möjligheterna att tillvarata utrikes föddas kompetens att handla med hemländer

Företagare födda utomlands besitter goda kunskaper om affärskultur, politik, språk och religion i sina forna hemländer. De har särskilt goda förutsättningar att bedriva handel över gränserna och kan dessutom vara vägvisare för andra svenska företagare. En studie har följt mångfaldens betydelse för 7 000 svenska företag under tio års tid och kommit fram till att de företag som är bäst på att ta tillvara utländsk kompetens, också väsentligt stärker sin export och import. Ser man till hela exporten i Sverige och inte bara enskilda företag, kan man också se att en ökning av andelen utrikes födda i arbetskraften med en procentenhet i genomsnitt ökar exporten med 9 procent. Ett antal olika projekt har bedrivits i Sverige för att knyta kontakter mellan svenska exportföretag och nyanlända till Sverige. Regeringen bör se över om några av dessa projekt bör återinföras eller utvecklas.

FN-upphandling

Globalt upphandlade FN under 2014 varor och tjänster för 150 miljarder kronor, varav endast 0,16 procent upphandlades från Sverige. Något som vida understiger vår andel av FN:s budget. I nuläget levererar Sverige främst medicinsk utrustning och laboratorieutrustning, fordon samt utbildnings- och städmaterial. På tjänstesidan levererar Sverige tjänster inom administration, bygg & ingenjör och transport. Sverige är en stor bidrags-

givare, men hittills har väldigt få svenska företag varit med i upphandlingarna. De som haft rätt förutsättningar har dock gjort intressanta affärer. Många handelskamrar har genom åren byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill börja sälja till FN. Sverige behöver skapa förutsättningar för svenska företag att delta i och konkurrera på en jämn spelplan om internationella upphandlingar.

Kreativa näringar

De kreativa näringarna är en av de snabbast växande industrierna och en stor tillgång för Sverige. Kreativa näringar består av alltifrån musik, film och litteratur till mode och design. Bland annat visar Tillväxtverket att musikbranschen har en hög tillväxt med stor exportpotential.

Moderaterna är övertygade om att arbetet med att inkludera kulturen i marknadsföringen av exportlandet Sverige kan utvecklas ytterligare och vill initiera en utredning om hur staten kan underlätta för internationell spridning av kultur. För att öka de kreativa näringarnas bidrag till samhället bör man ytterligare förstärka exportsatserna inom de kreativa näringarna.

Export av miljövänlig teknik

Tillgång till effektiv ren energi och rena teknologier är på sikt avgörande nyckelfaktorer för världens hållbara utveckling. Svensk ren teknologi håller hög klass och har potential att nå internationellt ledande framgång. Det blir en möjlighet för Sverige att tillhandahålla nya jobb och företag samtidigt som vi bidrar till en bättre miljö med mindre CO₂-utsläpp och ökad frihandel. Det gäller den inhemska svenska energiproduktionens exportmöjligheter av koldioxidfri el såväl som miljövänlig energiteknik. Här behövs insatser på flera plan för att stimulera exportmöjligheterna men också för att motverka de vanligt förekommande handelshindren såsom höga tullar på ny miljövänlig energiteknik.

Investeringar och nationell säkerhet

Vi är vänner av frihandel och öppenhet. Handel och borttagna handelshinder har stärkt svenska företag och svensk ekonomi. I en orolig tid med osäkerheter i handel och handelssystem ska Sverige fortsatt inom EU och WTO strida för frihandel. Vår syn på frihandel och öppenhet innebär dock inte att vem som helst, hur som helst och när som helst ska kunna investera i Sverige. Det är rimligt att det finns möjligheter att säkra intressen som är av nationell vikt. Vi välkomnar en fortsatt diskussion om sådana regler och är öppna för eventuella lagändringar, men vill samtidigt vara tydliga med att sådana regler inte ska användas som en väg att generellt minska möjligheterna till handel med omvärlden, varken i Sverige eller i EU.

Stärk Göteborgs hamn

Hälften av Sveriges ekonomi kommer från handel, import och export. En stor del av godset som transporteras till och från Sverige kommer sjövägen, där hamnen i Göteborg är den i särklass viktigaste i vår del av Europa. Under de senaste åren har hamnen i Göteborg brottats med ofred på arbetsmarknaden. Konflikten har bland annat resulterat i att vissa rederier slutat att köra fartyg direkt mellan Sverige och viktiga hamnar i Nordamerika och Fjärran Östern, vilket är dåligt för svensk konkurrenskraft. Valfungerande intermodala transporter, där transoceaniska direktlinjer mellan Göteborg och omvärlden är

avgörande, är viktigt för svensk industri och övrigt näringsliv. Åtgärder behöver nu vidtas för att återta förtroendet för Göteborgs hamn för att på så sätt säkra fler transoceaniska linjer till och från Göteborg.

Särskilt om vissa branscher

Gruv- och mineralnäringen

Vår ambition är att föra en mineralpolitik som på ett hållbart sätt stärker konkurrenskraften i svensk gruv- och mineralnäring, så att Sverige befäster sin position som EU:s ledande gruvland. Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt, med beaktande av ekologiska, sociala och kulturella dimensioner så att natur- och kulturmiljöer bevaras och utvecklas.

Gruvnäringen skapar även det som kanske är viktigast av allt för en levande landsbygd: arbetstillfällena. Inte bara i gruvan, utan i livsmedelsaffären, på hotellet och där vägar byggs och infrastruktur förbättras. De bolag som verkar här betalar bolagsskatt, och krav på fondering för avveckling och återställning finns i miljöbalken och är en förutsättning för att få tillstånd.

Sällsynta mineraler blir allt mer attraktiva inom den globala elektronikindustrin. Sverige har både kompetens och tillgång till många av dessa. Det är en resurs som är värd att ta tillvara. Vi vill se initiativ till hur dessa kan utvinnas i högre grad på ett hållbart sätt. Men då krävs det att det finns god tillgång på kompetent personal. En stor utmaning idag för gruv- och mineralföretag är att rekrytera personer med rätt kompetens inom specifika områden som metallurgi. Här har regeringen en viktig uppgift att underlätta för såväl arbetskraftsinvandring som att tillhandahålla relevant utbildning.

För att stärka gruvnäringen behöver tillståndsprocesserna för att få starta nya gruvor i Sverige ses över. Det är idag en långsam och utdragen process som är utspridd över flera myndigheter. På Moderaternas initiativ har riksdagen riktat ett tillkännagivande att regeringen bör utreda och återkomma till riksdagen med konkreta förslag på hur man kan korta handläggningstider och förenkla tillståndsprocesser för gruv- och mineralnäringen, samtidigt som rättssäkerheten och kvaliteten i besluten värnas. Moderaterna förutsätter att regeringen återkommer med ett förslag om hur man avser att förenkla tillståndsprocessen inom gruv- och mineralnäringen. Ett alternativ att överväga är att ge en myndighet, exempelvis SGU (Bergsstaten), i samråd med andra berörda myndigheter ansvar för hela tillståndsprocessen.

Ett annat viktigt perspektiv i mineralpolitiken gäller äganderätten. Enligt grundlagen (2 kap. 18 § regeringsformen) är varje medborgares egendom tryggad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Att mineraler kan tas till vara och brytas och att trygg försörjning skapas inom mineralbranschen har ansetts vara av sådant allmänt intresse. Grundlagens förutsättningar för ingrepp i markägarnas rätt har, som redan nämnts, därför ansetts vara uppfyllda. I början av 2005 beslutade riksdagen om omfattande ändringar i minerallagen (prop. 2004/05:40, bet. 2004/05:NU8). Då infördes också en s.k. mineralersättning, som uppgår till 1,5 promille av det beräknade mineralvärdet. Ingen särskild ersättning utgår för förlorade intäkter från t.ex. jordbruk, turism eller skogsbruk. Moderaterna anser att en utredning bör tillsättas som ser över om och hur äganderätten i gruvnäringen bör förstärkas. En viktig utgångspunkt ska vara att markägaren får en rimlig avkastning. Det gäller både hur mineralersättningen ut-

formats, och markägarens rättigheter som fordringsägare när det gäller dennes del av mineralersättningen vid en konkurs.

Hushållsnära tjänster

RUT-avdraget har varit en viktig språngbräda in på den svenska arbetsmarknaden, inte minst för nyanlända kvinnor som annars är en grupp som har svårt att få ett första jobb. RUT-avdraget bör således utvecklas så att fler jobb med enklare kvalifikationer ska kunna växa fram i Sverige. Ett första steg för att tillvarata sysselsättningspotentialen i RUT-sektorn togs genom att taket höjdes till 50 000 kronor den 1 juli 2019.

För att underlätta människors vardag och för att fler enkla jobb ska växa fram bör också RUT-avdraget utvidgas ytterligare genom att fler tjänster som t.ex. tillsyn av hemmet vid resa eller frånvaro, tvätt av kläder, flytt av bohag inom samma bostad, hämtning av trädgårdsavfall samt plantering av växter i trädgården omfattas. En utredning bör tillsättas för att bredda antalet RUT-tjänster.

Äldre är bland de flitigaste användarna av RUT-avdraget, men många äldre får också hjälp av anhöriga med sysslor i hemmet. För att möta de äldres utökade behov av hjälp i hemmet bör även ett mer generöst RUT-avdrag för äldre utredas. I samband med att antalet tjänster som omfattas av RUT-avdraget utökas bör nästa steg tas för att höja taket till en nivå på 75 000 kronor per år och person.

Process- och tillverkningsindustri

Den svenska industrin är betydelsefull för Sverige och har varit avgörande i bygget av det moderna Sverige. Industrin bidrar med jobb, skatteintäkter, exportintäkter och investeringar i forskning och utveckling. I spåren av globaliseringen och att fler länder utvecklas ökar konkurrensen och omvandlingstrycket ökar.

Den rödgröna regeringen har pratat mycket om industri, företag och initiativ, men har samtidigt fattat beslut som försämrat för industrin och därmed jobben. Det handlar om viktiga och avgörande saker som dyrare transporter och oklarheter i handelspolitiken. Lägg till det att det finns tecken på att Sverige tappar mer mark än andra länder i tre av våra traditionellt tunga och mycket viktiga högteknologiska och kunskapsintensiva branscher: it, telekom och life science. Enligt Entreprenörskapsforum har sysselsättningen i dessa branscher minskat med 30–50 procent under det gångna årtiondet. Också här har den rödgröna regeringens politik gått åt fel håll. Höga skatter på jobb försvårar för kunskapsintensiva företag att rekrytera.

Ineffektiv subventionspolitik istället för enklare regler på bostadsområdet riskerar att minska möjligheterna att hitta bostäder för anställda. En skeptisk inställning till arbetskraftsinvandring och utstationering riskerar att ytterligare försvåra för kompetensförsörjningen.

För att möta den ökande konkurrensen behövs en bred reformagenda. En reformagenda för ökad svensk konkurrenskraft. Det är genom konkreta beslut inom områden som transporter, skola och skatter som konkurrenskraften byggs. Den rödgröna regeringen har varit oroväckande passiv.

En levande turist- och besöksnäring

År 2018 placerade sig Sverige på en nionde plats när Ipsos National Brands Index rankade länder efter deras nationella image och identitet. Sverige som turistdestination har

stärkts under de senaste åren och landet är nu högre rankat än kända turistdestinationer såsom Brasilien, Nya Zeeland, Österrike och Thailand. Under 2017 omsatte turistnäringen 337 miljarder kronor, vilket är en ökning med 6 procent från året innan. Det är den kraftigaste ökningen sedan 2006. Den svenska turistnäringen är en viktig jobbskapare – inte minst som en inkörsport på arbetsmarknaden för unga och nyanlända.

Moderaterna anser att mer kan göras för att ta tillvara Sveriges fulla potential och bli ett än mer framgångsrikt turistland. Viktiga framgångsfaktorer är bl.a. ökad kännedom om svenska destinationer, höjd kompetensnivå inom näringen och fler direkta flyglinjer.

Många goda insatser görs idag av Visit Sweden, Tillväxtverket och Svenska institutet för att stärka Sverige bilden utomlands, attrahera fler utländska turister för att resa, bo, äta och uppleva Sverige samt för att evenemang och möten kommer till Sverige.

Det saknas dock en sammanhållen strategi. Utredningen Ett land att besöka – En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95) föreslår bland annat att regeringen ska ta fram en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring i samverkan med berörda aktörer. Regeringen har tagit steg för att påbörja ett sådant arbete. Efter ett tillkännagivande av riksdagen har regeringen beslutat att arbeta fram en nationell strategi för en hållbar turism och besöksnäring. Det är nu av stor vikt att regeringen återkommer till riksdagen med konkreta förslag i en samlad strategi.

Inom ramen för en sådan strategi anser vi att en statlig aktör bör få det övergripande ansvaret för besöksnäringen. Vidare ser vi att regioner som arbetar med turism skulle kunna stärkas genom en nationell plattform för samverkan, där goda exempel kan spridas och de regionala turistorganisationerna få den stöttning de behöver för att kunna fullgöra ett gott arbete. Det är även viktigt att möjliggöra utveckling av den svenska besöksnäringen utifrån tillgänglig statistik och analys av trender. Slutligen behöver Arlanda byggas ut. Att regeringen tvekar kring utbyggnaden skadar svensk tillväxt. De offentliga investeringarna i besöksnäringen måste också genomsyras av effektivitet – vi vill därför att det sker effektutvärderingar av statens samlade besöksfrämjande.

Life science

Life science utgör en viktig näring som genererar stora exportintäkter, skapar sysselsättning och har betydelse för Sveriges ställning som forsknings- och kunskapsnation. Life science-företagen exporterar varje år varor till ett värde av 95 miljarder kronor (motsvarande cirka 7 procent av den totala exporten) och branschen sysselsätter runt 42 000 personer.

Sverige har en lång tradition av medicinsk forskning. Vi har en god utbildningsnivå och välfungerande myndigheter och etikprövningsnämnder. Tydliga spelregler och ett utvecklat samverkans klimat är viktiga förutsättningar för att svensk life science ska utvecklas. Samtidigt hårdnar den globala konkurrensen inom livsvetenskaperna. Trenden är en allt starkare koncentration till ett fåtal forskningscenter. Fusioner och uppköp präglar industrin. För att möta konkurrensen måste Sverige ha globalt konkurrenskraftiga villkor för att attrahera företag och forskningscenter.

Sverige har under lång tid betraktats som ett framgångsland vad gäller den kliniska forskningen, men inom såväl klinisk forskning som den akademiska biomedicinska forskningen har Sverige tappat mark. Särskilt tydligt blir det sett till kliniska läkemedelsprövningar, där både antalet startade prövningar och antalet inkluderade patienter som deltar minskat kraftigt under de senaste åren. I grunden handlar problemen om att de

forskande företagen haft svårt att få till stånd forskningssamarbeten med hälso- och sjukvården. Medarbetare inom hälso- och sjukvården med ambitioner att forska ges inte alltid möjlighet att göra det.

Regeringen har sedan ett par år tillbaka arbetat med att ta fram en life science-strategi. Detta arbete måste påskyndas och fokuseras till de viktigaste områdena. För det första måste samverkan mellan life science, akademien och sjukvården utvecklas för att skapa bättre möjligheter för klinisk forskning. Detta kan ske genom incitamentsmodeller eller via gemensamma kunskapscenter, forskningskluster och innovationsmiljöer. Laterala samarbeten mellan life science och andra näringar, där Astra Zenecas biohub-modell är ett av de främsta, bör också uppmuntras. För det andra behöver sjukvården satsa på tidig introduktion av nya, effektiva behandlingsmetoder. Dessutom kan vården utveckla upphandling till ett strategiskt verktyg för innovation. För det tredje måste Sverige bli ett riktigt attraktivt land för investeringar och etableringar av produktionsanläggningar, FoU, huvudkontor och marknadsbolag. Det handlar om goda villkor vad gäller bolagsskatt, expertskatt, akademiskt utbyte, tillgång till bostäder och infrastruktur, institutioner med mera.

Gröna näringar

För att kunna utveckla de gröna näringarna måste äganderätten tas i beaktande och respekteras vid myndighetsbeslut. Under de senaste åren har myndigheter beslutat om tvingande avsättningar och inskränkningar, som lett till ekonomiska konsekvenser när markägaren inte längre kan använda sin mark. Trots att äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag, i Europakonventionen och i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Skogsnäringen står för 9–12 procent av svensk industris sysselsättning, export, omsättning och förädlingsvärde enligt Skogsindustrierna. Det gör skogsindustrin till en viktig spelare för svensk ekonomi. Skogen har också en central roll i utvecklingen mot ett hållbart och biobaserat samhälle. Det är därför av stor vikt att skogsindustrin får rätt förutsättningar för att kunna utvecklas på lång sikt och att man inte försvårar spelreglerna för näringen.

Äganderätten utgör grunden för både demokrati och marknadsekonomi. En bred utredning bör tillsättas skyndsamt i syfte att stärka den grundlagsskyddade äganderätten och egendomsskyddet. Riksdagen har fattat ett beslut om ett tillkännagivande rörande detta som regeringen nu bör efterkomma. En utredning bör kompletteras med en systematisk politik för att se över myndigheters tillämpningar av lagar och regler gällande äganderätt och naturskydd, med syfte att förenkla och förbättra. Det är särskilt viktigt att naturskyddet är dynamiskt och inte statiskt. Tidigare beslut ska utvärderas och vid behov omprövas eller förändras för att se att de även i fortsättningen på ett effektivt sätt bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem. Ett nytt Sveaskogsprogram i syfte att möjliggöra skydd av värdefull natur samtidigt som det säkerställs att skogsägare får rimlig ersättning bör också genomföras skyndsamt.

Statliga bolag

En väl fungerande marknadsekonomi kräver ett starkt och diversifierat privat ägande av företag och kapital. Statens uppgift bör normalt inte vara att äga och driva bolag, utan att ange de ramar och regler som ska gälla för ett dynamiskt näringsliv, där företag konkurrerar på lika villkor. Därför bör staten i princip inte äga bolag som verkar på kommersiella marknader med fungerande konkurrens – såvida inte bolaget har ett särskilt

samhällsuppdrag som är svårt att klara av på något annat sätt. Staten är dock en stor företagsägare och kommer så vara under överskådlig tid. Det ställer höga krav på tydliga principer.

De statliga bolagen ska ha fokus på att skapa långsiktiga värden, och staten ska vara en aktiv, professionell och ansvarsfull ägare. Regeringens styrning av de statliga bolagen ska ske inom de ramar som riksdagen fastställt. De statliga bolagen ska präglas av öppenhet och föredömlighet avseende frågor som till exempel jämställdhet, miljö och socialt ansvarstagande. Vissa statliga företag har ett särskilt samhällsuppdrag. Det är viktigt att dessa tydligt redovisas och är styrande för bolagens verksamhet. Moderaterna anser att statliga bolag som inte fyller en viktig samhällsfunktion eller är av stort kulturellt värde och som agerar på en fungerande marknad bör avyttras.

Se över styrningen av det statliga ägandet

Det statliga ägandet är inte oproblematiskt – över tid har en rad problem uppdragats i olika statliga bolag. Orsakerna har i varierande grad berott på skiftande marknads- och konjunkturläge, egna initiativ från bolagens ledning samt politisk styrning. I utredningen Ekonomiskt värde och samhällsnytta – förslag till en ny statlig ägarförvaltning (SOU 2012:14) lyfter utredaren fram ett antal frågetecken som rör den nuvarande modellen för ägarförvaltning. I Sverige påverkar staten sina intressebolag via Finansdepartementet eller Näringsdepartementet. I Finland är delar av det statliga ägandet i stället placerat i ett holdingbolag. Holdingbolaget är ett aktiebolag som ägs i sin helhet av finska staten. Dess uppgift är att ”stärka och stabilisera det inhemska ägandet i nationellt viktiga företag och långsiktigt utöka det ekonomiska värdet på sina innehav”. En lösning med en separat organisation för den operativa ägarförvaltningen kan bidra till en tydligare struktur och en tydligare roll- och ansvarsfördelning i förvaltningen av statens ägande av företag. Med operativ förvaltning avses här de uppgifter som utförs i syfte att verkställa den styrning som har beslutats av riksdag och regering.

Det bör övervägas om de statliga bolagen ska placeras i en statlig koncern eller under en särskild myndighet. Ansvar för den övergripande och strategiska styrningen av statens ägande och bolagens uppdrag skulle fortsatt att ligga hos riksdagen och regeringen medan den operativa ägarutövningen skulle skötas av förvaltningsbolagen. Härigenom kan förutsättningar skapas för att förena ett demokratiskt inflytande över statens ägande med en aktiv, effektiv och professionell förvaltning som kan bidra till en bättre långsiktig värdeutveckling i de statligt ägda bolagen. En annan viktig fråga gällande styrningen av statligt ägda bolag gäller konkurrensneutralitet och arbetet mot osund konkurrens. Statliga bolag som verkar på konkurrensutsatta marknader ska ha ett ägarperspektiv som garanterar rättvisa villkor gentemot andra privata marknadsaktörer.

Avyttring av statliga bolag

Målet för det statliga ägandet ska vara att fokusera på områden där marknadsmisslyckanden råder och där särskilda samhällsuppdrag eller gemensamma värden bör värnas. Om förändringar av det statliga ägandet leder till bättre fungerande marknader eller en mer effektiv samhällsservice bör staten minska eller avveckla sitt ägande. De bolag som agerar på väl fungerande marknader är de som i första hand bör vara föremål för försäljning. Exempelvis gäller detta bolag som SBAB, Telia Sonera, SAS och Orio AB.

Att minska statens ägande i bolag ska alltid ske med hänsyn till bolagens och skattebetalarnas intresse. Eventuella försäljningar ska genomföras vid en tidpunkt då det utifrån

en samlad bedömning kan antas ge det mest affärsmässiga utfallet. Eventuella försäljningar bör därför i regel göras när konjunkturen är god. Det finns en inneboende risk i att staten äger en så stor bolagsportfölj där stora gemensamma värden riskerar att gå förlorade vid exempelvis en lågkonjunktur. Därtill finns det inget självändamål att staten agerar på redan väl fungerande marknader såsom bank-, fastighets- eller flygmarknaden.

Intäkterna ska användas för att amortera av statsskulden. På sikt bör staten kvarstå som ägare endast då tungt vägande skäl talar för detta, exempelvis när det finns ett angeläget samhällsuppdrag som svårligen kan hanteras på annat sätt eller om innehavet är strategiskt eller säkerhetspolitiskt viktigt.

Statliga bolags samhällsansvar

De statliga bolagen ska präglas av öppenhet och föredömlighet. Staten ska i sin roll som ägare ska vara ett föredöme vad gäller hållbarhetsredovisning enligt GRI (Global Reporting Initiative), CSR (Corporate Social Responsibility), affärsetik, transparens och ansvarstagande.

Vissa statliga bolag har ett särskilt samhällsuppdrag. Det är viktigt att dessa tydligt redovisas och är styrande för bolagens verksamhet. Regeringens styrning av de statliga bolagen ska ske inom de ramar som riksdagen fastställt. Vi förutsätter att regeringen förankrar förändringar i exempelvis ägardirektiv och bolagsordning i riksdagen för att säkra långsiktighet och insyn.

Lars Hjalmered (M)

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

Lotta Olsson (M)

Ann-Sofie Lifvenhage (M)